



XX-OJI JAUNŲJŲ MOKSLININKŲ  
PSICHOLOGŲ KONFERENCIJA

# BENDRYSTĖS VEDINI

2023 M. BALANDŽIO 28 D.

**PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ  
LEIDINYS**



VILNIAUS  
UNIVERSITETO  
LEIDYKLA

## KONFERENCIJOS ORGANIZACINIS KOMITETAS

### Pirmininkė:

Augustė Nomeikaitė

### Nariai:

Agnietė Kairytė

Dovilė Mikučionytė

Rita Žiauberytė-Jakštienė

### Studentai:

Ieva Bartašiūtė

Paulius Miškinis

Rūta Macijauskaitė

### LiPSA nariai:

Rasa Jokubauskaitė

Evelina Laurynaitė

Silvija Žukaitė

## KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS

### Pirmininkė:

prof. habil. dr. Danutė Gailienė

### Nariai:

prof. dr. Evaldas Kazlauskas

doc. dr. Sigita Girdzijauskienė

dr. Dovilė Barysė

dr. Lina Gervinskaitė-Paulaitienė

## KONFERENCIJOS REMĖJAI



## KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI



## INFORMACINIS RĖMĖJAS



Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

<https://doi.org/10.15388/JMPK23>

ISBN 978-609-07-0845-3

## MAMŲ PATIRIAMŲ EMOCINIŲ SUNKUMŲ SAŠAJOS SU VAIKO FUNKCIONAVIMO RODIKLIAIS: SISTEMINĖS ANALIZĖS REZULTATŲ APŽVALGA

Dainora Šakinytė

*Mykolo Romerio universitetas*

Mamos susiduria su įvairiomis kasdienėmis atsakomybės, susijusiomis su darbinėmis užduotimis, pasirūpinimu namų buvimu bei, ypač, vaikais (Nomaguchi, 2020). Pastebima, kad, lyginant su tėčiais, mamos galimai dažniau yra nepertraukiamai įsitraukusios į vaiko auginimo procesą, dėl ko taip pat gali intensyviau išgyventi įvairius emocinius pokyčius ir emocinius sunkumus, susijusius su vaiko funkcionavimo rodikliais (Francis, 2021; Meier ir kt., 2018; Widom ir kt., 2018). Vis dėlto, nors mokslinėje literatūroje galima rasti nemažai tyrimų, vertinančių mamų ir tėvų įtaką vaikų funkcionavimui (vertinant šeimos sandarą, auklėjimo stilių, tėvų emocinę sveikatą ir kitus veiksnius) (Ghadampour ir kt., 2020; Zvara ir kt., 2018), tačiau randami tik pavieniai tyrimai, vertinantys vaikų įtaką mamų funkcionavimui.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti ir susisteminti mokslinėje literatūroje randamas mamų patiriamų emocinių sunkumų ir vaiko funkcionavimo rodiklių sąsajas.

Mokslinių duomenų paieška vykdyta keturiose internetinėse mokslinių duomenų bazėse: MEDLINE, APA PsycArticles, Science Direct, Web of Science. Publikacijų tinkamumas sisteminei analizei buvo vertintas remiantis peržiūrint pavadinimus, santraukas bei publikacijos turinį.

Sisteminės analizės apžvalga parodė, kad dažniausiai vertinami mamų emociniai sunkumai santykiyje su vaiku yra mamos stresas, nerimas ir depresiškumas. Neretai mamų emociniai sunkumai vertinami vaiko kūdikystės periodu, vertinant vaiko psichosocialinį funkcionavimą (verkimą, miegą ir kt.) ir vaiko vyresniame amžiuje, vaiko ligos (autizmo, epilepsijos, diabeto ar kt.) kontekste. Tuo tarpu tyrimų, vertinusių mamos emocinę sveikatą bendroje populiacijoje, vis dar trūksta. Ypač paauglių imtyje, atsižvelgiant į tai, kad paauglystės laikotarpis įvardijamas kaip vienas sudėtingiausių tėvystės periode (Barr ir kt., 2018; Wang ir kt., 2021).

**Raktiniai žodžiai:** mamų emociniai sunkumai; sisteminė analizė.

## TĖVYSTĖS PROGRAMOJE DALYVAUJANČIŲ TĖVŲ MENTALIZACIJOS, STRESO IR JŲ VAIKŲ EMOCINIŲ IR ELGESIO SUNKUMŲ KAITA

Raminta Šimkutė

*Vilniaus universitetas*

Mentalizacija lemia savo ir kitų žmonių elgesio, minčių, jausmų supratimą ir yra reikšminga tėvų-vaikų santykių kokybei ir vaiko raidai. Mokslinėje literatūroje randasi publikacijos, atskleidžiančios mentalizacija grįstų intervencijų teigiamą poveikį šeimai – tyrimai rodo, jog stiprinant tėvų mentalizaciją mažėja dėl tėvystės iššūkių kylantis stresas (Byrne ir kt., 2019, Adkins ir kt., 2018) bei šių tėvų vaikų patiriami sunkumai (Hertzmann ir kt., 2016, Enav ir kt., 2019). Tačiau tyrimų duomenys šioje srityje yra nenuoseklūs, tad šiuo darbu siekiama įvertinti tėvystės programoje dalyvaujančių tėvų mentalizacijos, streso ir jų vaikų emocinių ir elgesio sunkumų kaitą.

Tiriamieji (80 proc. moterų, 24-60 m.,  $M = 39,1$ ,  $SD = 5,7$ ) dalyvavo mentalizacija grįstoje tėvystės programoje „Švyturys“. Programa truko 12 savaitių, surinktos 9 tėvų grupės, programą pradėjo 99 dalyviai, baigė – 91. Mentalizacijai įvertinti buvo naudojamas Tėvų reflektyvios funkcijos klausimynas (PRFQ, Luyten ir kt., 2017) bei Mentalizacijos skalė (MentS, Dimitrijević ir kt., 2018), tėvystės stresui – Tėvystės streso skalė (PSS, Berry ir Jones, 1995), o vaikų patiriamų sunkumų įvertinimui buvo pasitelktas Sunkumų ir galių klausimynas (SDQ, Goodman, 1997).

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog po tėvystės programos reikšmingai sumažėjo tiriamųjų patiriamas tėvystės stresas, padidėjo domėjimasis savo vaikų vidinėmis būsenomis, sustiprėjo į save nukreipta mentalizacija bei motyvacija mentalizuoti. Tėvystės programoje dalyvavusių tėvų vertinimu reikšmingai sumažėjo vaikų emocinių, elgesio, hiperaktyvumo problemų, taip pat užfiksuotas reikšmingas bendros sunkumų skalės įverčio sumažėjimas.

Mentalizacija grįsta tėvystės programa daro teigiamą poveikį tiek tėvams, tiek jų vaikams, atsižvelgiant į tėvystės streso, mentalizacijos bei vaikų patiriamų sunkumų kontekstą.

Darbo vadovė - dr. Lina Gervinskaitė-Paulaitienė. Magistro darbas yra projekto „Mentalizacija grįstos tėvystės programos veiksmingumo Lietuvoje tyrimas“ dalis. Projektas bendrai finansuotas iš Europos socialinio fondo lėšų (projekto Nr. 09.3.3-LMT-K-712-23-0152) pagal dotacijos sutartį su Lietuvos mokslo taryba (LMTLT).

**Raktiniai žodžiai:** Mentalizacija, Tėvystės stresas, Mentalizacija grįsta tėvystės programa.

## UŽSITĘSUSIO GEDULO RIZIKOS VEIKSNIAI

Rugilė Vailionytė ir Monika Kvedaraitė

*Vilniaus universitetas*

2018 metais į TLK-11 įtrauktas užsitęsusio gedulo sutrikimas yra naujai pripažinta diagnozė, kuriai būdingas intensyvus ir nuolatinis sielvartas po artimo žmogaus netekties. Šis sutrikimas gali turėti reikšmingų pasekmių asmens psichinei ir fizinei sveikatai, tad yra svarbu šį sutrikimą atpažinti laiku. Šio tyrimo tikslas yra įvertinti galimus užsitęsusio gedulo rizikos veiksnius, remiantis naująja TLK-11 klasifikacija.

Tyrimas vykdytas 2022 m. kovo – gruodžio mėn. Tyrime dalyvavo 110 asmenų per pastaruosius dvejus metus patyrę artimo žmogaus netektį. Amžiaus vidurkis 43,09 m. ( $SD = 14,46$ ), iš jų 88,2 proc. moterys. Užsitęsusio gedulo reakcijos buvo vertintos naudojantis PG-13-R klausimynu (Prigerson et al., 2021), kartu buvo įvertinti depresijos ir nerimo sunkumai (PHQ-4; Löwe et al., 2010), psichologinė gerovė (WHO-5; Topp et al., 2015).

Prie užsitęsusio gedulo sutrikimo rizikos grupės buvo priskirti 30 proc. ( $n = 33$ ) tyrimo dalyvių. Įvertinus depresijos ir nerimo lygį tarp skirtingų grupių rasta, jog rizikos grupėje esantys tiriamieji patyrė stipresnius depresijos ( $M_d = 4,06$ ) ir nerimo ( $M_n = 3,39$ ) simptomus nei kiti tiriamieji ( $M_d = 2,31$ ) ( $t(108) = -4,896$ ;  $p < 0,01$ ) ( $M_n = 2,36$ ) ( $t(108) = -2,662$ ;  $p < 0,01$ ). Grupės taip pat reikšmingai skyrėsi psichologinės gerovės įverčiu – rizikos grupėje esantys tiriamieji savo psichologinę gerovę ( $M = 22,30$ ) įvertino prasčiau, nei kiti tyrimo dalyviai ( $M = 32,78$ ) ( $t(108) = 3,048$ ;  $p < 0,01$ ). Su stipresniais užsitęsusio gedulo sutrikimo simptomais buvo susiję artimi santykiai su mirusiuoju ( $r = 0,305$ ;  $p < 0,01$ ) ir netikėta artimo mirtis ( $r = 0,306$ ;  $p < 0,01$ ).